

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$ an
9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Focea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 14 fl., a doua oră
12 fl., a treia oră 10 fl.

Tot ce privesc focea,
să se adreseze la Re-
dactiunea și Admini-
strațiunea Unirii

in
Blas.

Focea bisericescă-politică.

Anul XI.

Blas 26 Octobre 1901.

Numărul 43.

TEREN DE ACTIVITATE.

Luni în săptămâna viitoare Maestratea Sa va deschide noua sesiune a corpurilor legiuitoare. Așa numiții reprezentanți ai locuitorilor din Ungaria, se vor sfătui apoi cum să fericască pe aceia, cari i-au ales și trimis să-i apere și să le represinte interesele.

Poporul român din această patrie, a stat departe de alegeri, și fruntașii neamului nostru, au și declarat, că nu se lasă a fi ademiniți de promisiunea dlui Széll, că vor fi alegeri curate, ci ținând samă de poziția ce ni-s'a creat și prin care se face imposibilă reprezentarea noastră demnă în legislatură, a îndemnat poporul român să nu iee parte la lupta electorală.

În același timp inse, când a făcut această, a ținut să accentueze, că dacă pentru alegerea de deputați păstrăm pasivitatea, nu tot așa avem să fim și față cu cele alalte lucruri ce se fac în comune și comitate. Din contră, prin „concentrarea tuturor forțelor noastre sănătoșe pe terenul de activitate politică afară de parlament și pe toate terenele vieții culturale“, fruntașii neamului nostru vęd deșteptarea la conștientă națională a poporului și înmulțirea și otelirea acelor, cari chemați sînt să apere interesele lui. De aceea în apelul de dtó 5 Sept. n., ei accentuază și pretind „o viguroasă activitate pe cele alalte terene ale vieții publice și culturale“.

E de datorința noastră să dăm ascultare acestui călduros apel, dacă mai vrem, ea și pentru noi să vină nisce timpuri mai fericite și mai bune.

Să părăsim vechea datină de a pune tot pe aceiași bărbați în primul șir și cu toată ocașia, ér noi să stăm și să privim de multe ori cu nepăsare. Fie care să lucre nu numai în cercul său de activitate pentru bunăstarea sa personală, ci și pentru asigurarea și salvarea intereselor generale ale neamului nostru.

Poporul românesc din țările coronei ungare tot de una a ținut cu drag la patria sa, și cerënd trebuința, și-a dat viața pentru apărarea ei. Un lucru a cerut tot de una: să i-se lase libertatea de a trăi în linisce, de a se cultiva și desvolta amésurat puterilor și meniri ce o are și de a i-se asigura și lui drepturile, ce după vrednicia și importanța sa îi compet.

El n'a voit nici o dată să conturbe mersul de desvoltare a statului, ci în linisce, ca un element de ordine ce este, a contribuit și din a sa parte pentru consolidarea lui.

N'a putut inse, să iee parte în legislativă, pentru că măestrta împărțire a cercurilor electorale, îi face imposibilă alegerea pe cale dreptă și cinstită a adevăraților săi reprezentanți. Ér la demoralisarea alegătorilor nici nu vré să se dimită.

Ori cât au fost de „libere“ de data această alegerile, totuși nu se pôte zice, că deputații din dietă, sînt adevărații reprezentanți ai poporului.

Sciut lucrul acesta e de trebuință, că dacă în sus noi nimic nu putem face, să nu stăm în neactivitate acolo, unde chiar între marginile legii, putem să facem ceva pentru îmbunătățirea sortii noastre.

Vom pomeni de astă dată numai de alegerile de membri în adunările municipale, cari ne stău la ușa.

În celea mai multe comitate alegerile acestea is și prescise, ér în altele se vor ordina în scurtă vreme. Se impune tuturor o deosebită atențiune față de ele, căci și sînt de o netăgăduită importanță. Și noué ne pare, că chiar puținul interes ce l'am dovedit în trecut în punctul acesta, a fost cauza la multe din injuriile ce am avut să îndurăm. Lucrării noastre politice și întregii activități ce am desvoltat pe terenul acesta, i-a lipsit fundamentul, fiind că eram slabi în comitate. În zădar cercam noi să atragem atenția cercurilor politice asupra noastră, dacă acasă, în comune și comitate, lăsăm ca toate să se facă fără de noi. Și multe de aci pornesc. Nedreptățirile, pe cari are să le sufere bietul țeran, de la toți slusbașii ținuti din sudorea lui, mai bine se pot curma acasă, în comune. Și multe rele ce bântuie în cele mai multe părți, s'ar lecu foarte bine și adese radical în adunările comitatense. Și dacă am vré să pornim o lucrare mai mare, cum a fost de pildă afacerea cu cerculara comit. Háromszék pentru ștergerea legii de naționalități, ori interpelarea în cauza imposibilității de a ne presinta la alegeri pentru motivul, că partidul nostru național a fost oprit de a se intruni, în ast fel de casuri, o lucrare armonică și bine organizată cel puțin în vre-o câte-va comitate ar avé un rezultat cu totul deosebit de cel

ce l-a avut acum, când acest lucru s'a făcut în unul ori două locuri, și chiar și înmulțirea funcționarilor administrativi din neamul nostru, s'ar puté aștepta de la o mai viuă interesare față cu alegerile municipale.

Cum și așteptăm noi, ca și naivii, ca străinul să nu lucre la promovarea intereselor lui, chiar cu preterarea ori păgubirea noastră, dacă vede, că pe noi puțin, sau chiar de loc nu ne dore capul, de ceea ce se isprăvesc prin feliuritele deregătorii comitatense.

E frumósă poziția ce au singuraticile comitate în stat, și prețiosă libertatea de acțiune și multele drepturi, de cari dispun, și ar trebui să le păzim cu jalusie, până când le avem.

De aceea repetim frasa citată mai sus, și cerem și noi de la poporul nostru să desvolte o viguroasă activitate pe terenul acesta atât de părăsit de noi.

Prin faptul că vom alege și trimite la congregații membrii români, vom dovedi, care este adevărata coloritură a comitatelor și vom scóte la iveală, în chiar viața publică, importanța elementului românesc.

Să alegem deci români, ómeni de inimă, cu sentimente curate, cari să fie vrednici apărători a intereselor noastre. Să ne punem încrederea în ast fel de persoane, cari să primescă mandatul acesta, nu pentru a se fãli cu el, ci pentru a folosi celor ce au lipsă de ajutor, prezentându-se la adunările comitatense tot de una, de câte ori va cere lipsa. Special în comitatele în cari majoritatea e a noastră, dacă vom și alege membrii din neamul nostru, multe, foarte multe vom isbuti să facem.

La Sinaia. — În timpul din urmă vizitele la Sinaia s'au făcut tot mai dese și mai vrednice de remarcate. După Beck, cetim acum, că comandantul corpului de armată din Sibiu, feldmareșalul Probst cu o numărósă și strălucită unită, a făcut regelui României o vizită în castelul de la Sinaia. Scopul acestei vizite să fi fost acela de a anunța regelui Carol, că marile manevre austriace se vor ține anul viitor la hotarele României, între Sighișoara, Odorhei și Brașov, și în același timp să-l róge ca să trimită o delegație a armatei române spre a asista la aceste manevre.

Combaterea duelului. — Deja de câte va luni se pornise în cercuri catolice germane din Austria și Bavaria o mișcare îndreptată în contra maniei de a se duela. Mișcarea aceasta a început mai întâiu, să-și asigure reușita prin subscripții, cari s'au colectat din toate straturile societății. În fruntea mișcării acesteia s'a pus principele Carol de Löwenstein, unul din conducătorii bavareși al centrului german. Au pornit apoi o acțiune antiduelistă în presă și în cercurile parlamentare. Era acum s'a intrat mișcarea aceasta în un congres, carele s'a ținut dennăzi în Lipsca. Cetatea aceasta luterană s'a ales ca loc de întâlnire, pentru că în timpul diu urmă la mișcarea catolicilor s'au alăturat și mulți din luterani, și catolicii au socotit, că alăturarea aceasta a luteranilor va crește încă și mai tare, dacă congresul se va ține în o cetate și țară cu locuitori în majoritate luterană covârșitoare.

De altmintea combaterea duelului nu e un lucru nou. Biserica catolică, ținând pururea într'acolo ca să propage — obscurantismul, a susținut și propus în tot de una principiile cele corecte despre abuzul cel nebuu al duelului și a oprit în tot de una membrilor săi duelului și starea într'ajutor la duel. Ostingirile cele mai aspre le-a primit duelul în o bulă a Papei Benedict al XIV-lea (1752.), în o enciclică a Papei Leo XIII. (1891.) și în sesia a 25-a a sinodului din Trident (1563). Conciliul acesta se exprimă în chipul următoriu: „Obiceiul cel vrebnic de dispreț al duelării, pe carele diavolul l-a inventat și l-a introdus, pentru ca dinuciderea cruntată a trupului să scotă dobînda de a perde și sufletul, să se stirpescă cu desevărsire din împărăția cea creștină de pe pământ.”

Pedepsele bisericesci, cu cari să se lovescă duelanții și ajutorii lor, s'au enun-

țat. Înnoit și înăsprit prin sinodul al III-lea din Lateran (1179.) și prin Papii Clemente VIII. (1592). Benedict XIV. (1752.) și Păpă IX. (1869). Cele mai de frunte dintre pedepsele acestea sînt:

1. Duelanții cad în acele-și pedepse bisericesci ca și ucigașii.

2. Cel ce provocă la duel, cel ce primesc provocarea la duel, cel ce sevărășesc întrun adevăr duelul, ajutorii duelanților (secundanții, medicii etc.), pe cum și cel ce permit ori nu împedecă duelul, cad în escumunicare. Dueiurile acelea ale studenților, cari se comit cu arme, ce rănesc, încă au de urmăre pedepșa aceasta.

3. Toți cel ce mör în duel ori în urma unui duel au, să se lipsescă de înmormintarea bisericescă chiar și în cazul, când ei înainte de mörte fiind consci de sine au putut, să primescă sfintele sacrame. Episcopilor, — și cu atât mai virtos parochilor, — li-se ia facultatea de a împărăși dispensare spre înmormintare bisericescă.

Adevărat că mai ales pedepșa cestă din urmă este grea mai virtos pentru rudele celui mort în duel ori în urma duelului, și biserica catolică totuși o a susținut și o susține, pentru ca așa să nu lase necercat nici un mijloc spre a stîrni îngrozire sfîntă față cu un rău așa de grozav și de nebuu.

Lupta împotriva acestui rău al societății, căreia îi place a se porecli însăși civilizată, nu e deci nouă.

Ceea ce s'a constatat în congresul acesta mai pe sus de toate, este aceea, că puterea statului nu numai nu merge mână în mână cu biserica în combaterea maniei duelului, ci dimpotrivă o nutrește cel puțin cu nepăsarea sa. Unul din oratorii congresului a îndrăznit a susține, că din esirintă proprie pöte, să declare, că la curtea

impărătescă germană nu se primesc mai mult contrari declarații de al duelului, și că tot cam așa stă lucrul și în Austria.

Congresul a hotărît, să cerce a schimba ținuta această favorabilă maniei duelului. A hotărît, să provöce spre acesta pe împăratul Germaniei și reprezentanța imperiului și să prodöcă în societate o agitație împotriva duelului.

Spre conducerea mai de parte a mișcării în contra dueinului congresul a ales un comitet compus din 9 membri, dintre cari 4 sînt catolici, era 5 sînt luterani.

Revistă bisericescă.

Italia. Se vestesce din Roma, că guvernul italian spre a face tuturor francmasonilor și liberalilor o bucurie deosebită, va să propună încă în anul acesta parlamentului un proiect de lege pentru divorțul matrimonial. Adevărat, că în Italia deja de vre-o 40 de ani are oficial de al stării civile, înainte cărora se încheie căsătoria civilă, dară după dreptul italian, ca și după cel spaniol căsătoria cu toate acestea se socotesce de indisolubilă în tocmă ca și după cel canonic. Se concede despărțireade pat și masă, dară prin această căsătoria nu să desface, și soților despărțiți nu li-se permite să încheie alte căsătorii. Dară după ce nu numai locuitorii statelor apusului, ci până și cei al Ungariei, au fost feriți cu problematicul progres cultural al putinței celei mai desfrîmate de a-și pute desface căsătoriile, guvernul italian socotesce, să fericescă și pe guvernării săi cu progresul acesta. După ce guvernele Italiei unul după altul s'au silit a ferici pe întrecute poporul italian până la sapă de lemn și

FEUILLETON.

Catholicismul în America.

— Spicuirii. —

Indianii.

Un alt soi de ömeni din societatea americană sînt indianii cei cu piele arămie. Istoria acestui popor e acoperită de o legendă plină de taine. Acești locuitori vechi al lumii nouă se pustiesc și pier. Fie care zi pustiesc câte o bucată din trunchiul, acestui popor, ca din palatul împăratului Montezuma. E ceva propriu, că în provinciile supuse protantismului, se prăpădesc indianii cu mult mai tute, de cât în cele catolice. Pe când America sudică mai numără ca la 2 milioane de Indiani, pe atunci Statele unite abia mai au ca la 300 mii din aceste flori exotice a pustiilor.

Aceste flori ale naturii, cultivate într'un pat nu tocmă cald, au o istețime extraordinară în pușcatul la țintă, care secolii de rîndul le-a fost isvorul de pâne și apărarea lor. În călărit sînt adevărați centauri, chemați să reserve figurile mitice pe sama fiilor epocii de acum.

Dar ei încep a se rări, ca și pădurile lor, cari cad sub loviturile securilor. Fenimore

Cooper îi caracterisează măestru în romanul său „Ultimul mohican“, cum se luptă în zădar contra valurilor civilizațiunii. Pe cum leul închis în cușca grădinii zoologice, se pierde în generația a 2-a sau a 3-a, tocmă așa nici indianul nu e capace să sufere îngrăditura, ce au făcut-o Statele unite în jurul patriei sale libere.

Pe când saracenu se dedă cu toate în societatea europeană, ca ori care yankee: până atunci indianul se întörce cu îngrozire de la ori ce cultură. În Albi vede pe dușmanul său vecinic, și ca fiara sălbatică se retrage tot mai afund și mai afund în pustia sa, care avënd und capet, vrënd nevrënd tröbue să vie în atingere cu un popor, care l-a causat numai primejdi, o mörte încetă, dar sigură. Chiar în esclinsivismul și rēcēla această tröbue căutată cauza pierii naționale a Indianilor. Ținuta lor nu e fără motiv. Albi le-au fost dușmani 200 de ani. Cu arma le-au cucerit tot pămîntul. Pușca europeană sună, nu ca săgēta indiană. Tunurile nu numai înfuriau, dar făceau în zidurile lor pustiiri ireparabile. Canoe a indianilor era numai o cōjă ușoră de nucă pe lângă fregata engleză, care ascundeă mi de inimi în sine, ca fagurul de miere albinele. În fine ce a rămas nepustiit de glou și de înșelăciunea fără suflet a europenilor, aceea a pustiit alcoolul. Apa arđētore mai mult l-a stricat acestui popor liber, de cât toate pușcăturile armatei engleze, pentru că pe

ini mic se siliu să-l țină departe de șătrile lor, pe când de vinars nu s'au ferit, ci l'au dus înșiși în satele lor, ca öre când ostașii lui Priam calul troian.

După descoperirea Americii, biserica catolică a început cu convertirea Indianilor atât la nord, cât și la sud. La sud mai cu succes, dar la nord a fost strinsă de protestantism.

Unde Englezul și Olandezul și-a pus o dată piciorul, acolo n'a mai crescut iarbă pentru Indiani. Humboldt, scriitor protestant, deci neeceptionabil, afirmă direct, că Indianii când au venit în atingere cu sectele engleze și americane mai mult s'a confundat, ca înainte de aceea. Atăcat-au biserica, n'au lăsat protestanții nici școla.

Aci cui nu-i va veni în minte tabloul idilic din Atala lui Chateaubrian?

Misiunile indiane catolice sînt mai bine organizate în statul Minnesota sub conducerea Iesuiților.

Preoții misiunilor indiane sînt singurii, cari primesc ajutor de la guvern. Episcopatul Statelor unite a format un consiliu special indian, care se ocupă cu întörcerea lor. Acești sălbatici se pörta cu cea mai mare încredere față de S. Stephan, un trapist bătrân, care a petrecut între ei apröpe 30 de ani. Acesta scrie despre ei, că indianul dacă se întörce „se face sfint.“ Deprind în grad mare cumpētarea, poffind aceeași și de la preot. Misionarul, care ar bea vin,

„APA MINERALĂ (AMARĂ) FRANCISC IOSIF“ este unicul purgativ-natural și plăcut la gust.

la anarchism. guvernul actual gândește, că opera acésta a înaintașilor nu pôte să o încununeze cu nimica mai frumoasă, de cât cu aceea, că provôcă și bancrotarea vieții casnice.

Revistă politică.

Afaceri interne. În 27 Oct. va fi ultima alegere de deputat. Guvernul a reușit în 276 cercuri, opoziția ugronistă și kosuthistă are 90 mandate, poporale 24. Partida liberală a pierdut aproape 40 cercuri.

Sâmbătă în 26 oct. noul parlament va ține prima ședință, ér în 28 se vor primi corpurile legiuitoare în castelele din Buda și se va rosti mesajul de deschidere.

Ca o surprindere pentru Croația a fost disolvarea neașteptată a dietei. Rescriptul regesc aduce de motiv al acestei disolvări, împrejurarea, că Coróna dorése, ca dieta croată să pôta lucra de o dată cu cea magiară. În scopul acesta s'a și dispus nouăie alegeri, așa ca prin Decembre să se pôta începe noua sesiune.

Austria. În prima zi a redeschiderii parlamentului, ministrul președinte Körber, a făcut unele declarații, cari nu plac de loc politicianilor magiari. Vorbind adecă de tractatele comerciale, a accentuat, că Ungaria în actuala stare e nevoită să rămâie pe lângă pactul de mai înainte. Ministrul a combătut ideea unei autonomii economice a Ungariei, arătând, că așa ceva e imposibil. Și mai ales acésta e ceea ce a supărat pe Magiari. Ei accentuează mereu, că ținta Austriei e ca prin pactul economic să impedeze dezvoltarea economică a Ungariei, în favoarea industriei austriace.

România. Săptămâna trecută partidul conservator a ținut banchet la Iași. Cu acest prilej s'a făcut ceea ce de mult să prevedé, destacarea vechilor conservatori de junimiști, cu cari se fusionaseră mai an. Di Cantacuzino va rămâne șeful partidului conservator, ér junimiștii vor trece érași sub conducerea Dnului Carp. În același timp gruparea junimistă a convocat și ea o întrunire la București, cu care ocazie s'a făcut declarația, că adevăratele principii conservatoare le reprezintă partizanii Dnului Carp—Majorescu—Filipescu și nu cei strinși în jurul Dnului Cantacuzino-Ionescu Tache, și s'a hotărât reînceperea luptei contra guvernului liberal.

Transvaal. Un nou plan al Englezilor s'a dus în vînt. Generalul Botha, pe care l'a încunjurat cu toată forța armată, de care dispun Englezii, a spart cordonul de soldați și reîmpreunându-se cu ceiața generalii Buri, s'a retras în nisce poziții foarte bune.

Între acestea ziarele anunță, că secretarul lui Krüger a fost săptămâna trecută la Petersburg și după ce a conferit de mai multe ori cu ministrul de externe Lambsdorf, a plecat la Spala, spre a înmăna țarului o scrisoare autografa a bătrânului președinte.

O telegramă din Londra vestese, că regele Eduard și-a exprimat dorința, ca războiul să se sfîrșescă încă înainte de încoronarea sa. Și chiar de aceea să zice, că se folosesc celea mai drastice mijloce pentru a zdrobi opoziția bravilor Buri.

numai de cât și-ar pierde încrederea popoului. Indianii după întorcere se îmbracă ca europenii, să dedau la lucru, cu deosebire la economie, cercetăză școle industriale, învață meserii și arată o istețime mare în pregătirea bumbacului și a lânii pentru comerț.

Nu de mult, aproape toate sectele și-au trimis predicatori între Indiani, dar s'au obosit în munca grea, și azi numai catolicii mai stau la locul lor, având atâtea biserici, câte au celelalte secte la oaltă luată.

Influența imblânditoare a misionarilor catolici nu o ilustréază nimic mai bine, de cât cazul părintelui Jutz. Cătră finea anului 1890, generalul Brook a fost trimis din partea republicei, ca să înfrine o cétă de indiani resculați, cam din 2000 de capete. În zădar a încercat generalul la început cu frumosul. Să atace n'a cutezat, căci și la număr și la arme erau aproape pe o formă. Ca să scape de rușine, s'a adresat cătră p. Iezuit Jutz rugându-l să întrevină. Problema nu era ușoră. Sălbaticii iritați nu aveau încredere în promisiuni și ardeau de mânie după sângele Albilor, de ar fi chiar și a unui Iezuit. După ce arseră câte-va ferme, ucisera locuitorii și răpiră cele mișcătoare, îi dederă de scire lui Brook, că continuă lupta; sciau că vor pieri, dar cel puțin își va răzbuna tribul Sioux pentru nedreptățile suferite. Comunicarea între cele 2 tabere să făcea cu glonțul de pușcă. Generalul Brook, înainte de a se pune în joc, l'a convins cu verbele cele mai măgulitoare pe P. Jutz, că ar binemerita pentru omenime și pentru patrie, dacă ar cuteza să cerceteze pe leii în peștera proprie. Călugărul cutezător a făcut pașul periculos, în credința,

că dacă nu-i succede, móre numai el, ér dacă îi va succede ajunge cu 1000 de morți. În 3 Dec. 1890 a plecat și nu peste mult a dat de antegarda indiană, care l'a primit cu țevile pușcilor, ducându-l între strigăte puternice înaintea șefului lor. Cutezanța călugărului așăménat-o folie americane cu faptele eroice, cari le-a cântat Homer în epopeă. Când ajunse în fața șefului, nu numai el, ci și Indianii erau convinși, că din pielea capului îi vor tăia tonsură. El înse pe cât era de cutezător în hotărîrea sa, tot pe atât de calm și înțelept a fost și când s'a vèdut în culmea pericolului. Cu oratoria-i naturală și-a mântuit nu numai pielea proprie, ci și a numărșilor soldați ai Statelor unite, când pe Indiani i-a făcut atenți la pericolul întreprinderii lor, care nu folosese, ci strică, putându-se termina cu nimicirea amândoror părți. Resculații erau gata la pașul cel mai extrem.

— „Noué ni-e tot una a muri flămânți, ori a pieri în luptă. Comisarii guvernului încasséază de la noi pieile, ér bucatele, cari „marele tată“ presidentul ni-le trimite în schimb, le rețin pentru ei. Întâiu vor trece Albi peste cadavre și vor înota în sânge, și numai apoi murim liniștiți. Destul a fost din promisiuni. Acum noi promitem una, dar marele părinte pôte să fie convins, că ne împlinim promisiunea.“ Bătrânii erau plecați spre pace, dar tinerii însetau de sânge. Numai după multe schimbări de vorbe s'a ridicat de-asupra partida păcii. Pe P. Jutz l'au provocat, ca să jore „cu mâinile cătră cer“, că nu li-se va întâmpla nimic, dacă vor merge în tabăra lui Brook, ca să tracteze de pace. 1)

1) Civiltă catolica 1891 Febr. 21, fasc. 510—12,

Corespondințe.

Scrisori din Budapesta.

— De la corespondenții nostri. —

I.

— 15 Octobré.

— Căderea lui Tisza. — Noul deputat sècniū. —
— Deputații naționalităților. —

Căderea lui Tisza preocupă într'una cercurile politice. Un stil puternic al liberalismului s'a răsturnat și cu el, pare a se fi prăvălit însuși sistemul puternicului „zdrobitor de naționalități.“

Marele Caiafa al sinediului a rămas afară din șirul celor chemați a conduce destinele țării. De o dată parlamentul viitor e lipsit de două forțe hotărîtoare: Szilágyi și Tisza.

Pe Szilágyi nu-l vor mai învia din morți și așa „cel mai mare iurist al țării“ rămâne la o parte; dar cât pentru Tisza, témă îmi e, că iarăși îl vor ridica, după buclucul de la Oradea. Însuși prim-ministrul Széll insistă, ca Tisza să priméscă candidatura în alt cerc.

Ori cum, fiasco de la Oradea-mare a fost o satisfacție pentru naționalități. O satisfacție pentru cei „zdrobiți“, vèdend cum se prăvălește „zdrobitorul“.

Slovacii din Nord au și folosit ocazia și i-am trimis lui Tisza o ilustrată, cu inscripția: „az öszetiprandók — az öszetipornak“, în românesce: „cel ce era să fie zdrobiți — celui zdrobit“. Ilustrata a fost iscălită de vre-o 20 fruntași slovaci, reprezentând edificiul societății culturale slovacesci „Matica slovenska“ — societate suprimată de însuși Tisza, pe când era tare și puternic.

Acesta lucru natural s'a întâmplat și așa vorba blândului misionar mai mult a ajuns, de cât tunurile republicei. Crucea a plecat pe inimic, pe care arma cel mult l'ar fi putut omori.

Trad. de

A. M. P.

Spicuri literare.

Preoții din România.

Un cetitor al foilor noastre ne atrage atenția asupra următoarelor pasaje, publicate în un însemnat ziar din România, pe cari le reproducem, fără nici un comentariu.

„Dle polițaiu, am onóre a Vè ruga să binevoiița da ordin subalternilor dv. a închide la poliție pe preoții, fie în oraș fie de afară, pe cântăreți și pe paracliseri, dacă îi va găsi prin berării, cafenele, la popice și unde veți crede că nu e de fața lor. Protolereu Ioachimescu.“ Éra polițaiul T. Demacoff da subalternilor săi următorul ordin: „Ordon voué comisari, ipocomisari, epistați, strejari de zi și de noapte a vè pune în urmărirea preoților, cântăreților și a tuturor ómenilor bisericesci, de-i veți prinde prin cărciumi, cafenele, berării să-i aduceți chiar cu forța la poliție, căci n'au voe a le visita. Polițaiu T. Demacoff, m. p.“

„Conservatorul“ Nr. 208.

A fost o ironie foarte fină și foarte succedă.

Bătrânul Tisza a zimbit de sigur când a primit ilustrata; un zimbet, care a trebuit să samene cu zimbetul olariului cu olele sparte.

Sensația noii sesiuni parlamentare este nouă alesul deputat din Akosfalva, Makkai. Este primul cas, când în dieta țării va lua parte o „nație” simplă. Zi de zi apar date biografice, cari de cari mai interesante și mai hazlii. Îndată după alegere, săptămânul nostru s'a poșat și jurnalele din capitală l-au publicat portretul. Foile umoristice au material de ajuns pe conta bietului săcniț.

Lumea de aici așteaptă sosirea lui cu neastîmpăr, după cum aștepta illo tempore sosirea șachului din Persia.

Universitarii săcniți îl vor primi la gară, cu mare paradă.

Și pare că-l ved pe bietul Săcniț, cum va privi de spăriat în dreapta și în stînga cum va șed de „strîmătorat” la banchetul ce-l vor aranja în cinstea lui.

În mijlocul acestei lumi elegante și strălucitoare, abia va avé îndrăsnela să-și scotă pipa din „gubă”, și să-și trece de cioreci un lemnuș, ca să și-o aprindă.

Ori cum, dar atât cât Makkai vrednicește și Cârțan al nostru — și la cas de urgență îl recomand cu totă căldura cetățenilor alegătorilor.

Căci Makkai nici n'a ieșit din satul lui afară, pe când Cârțan a cutrierat întrégă Europa, ba a fost și în Asia, până la Ierusalim.

Încă nu e completă seria deputaților și deja foile de aici își exprimă temerea pentru deputații naționalităților, 15 la număr (5 Slovaci, 1 Sârb, restul Sași).

„Egyetértés” în gură mare atrage atențiunea guvernului asupra „panslavismului”, care azi-măne se va valida în sfatul țării. Prin pășirea în dietă a acestor deputați, numita fôe vede parlamentul nostru schimbat într'un fel de Reichsrath, unde naționalitățile vor face obstrucție, ba vor ajunge chiar la pămînt, cu ceialaltă pacinică părinți ai patriei.

Cele alalte foi scriu mai puțin esaltat; unele devin chiar obiective.

Ast fel „Magyarország” spune cu multă serioșitate, că rolul deputaților naționaliști e foarte important. Ei vor avé să mijlocescă buna înțelegere, ei vor tâlmăci aspirațiunile națiunii respective, pentru ca părinții patriei să cunoscă mai de aproape cine sînt naționalitățile, și ce voesc.

Frumos!

De cât că presa magiară numai atunci își aduce aminte să întrebe cine sînt naționalitățile și ce voesc, când vrea să-și acopere o temere. Ast fel stăm și în cazul de față, când intrarea în parlament alor 15 naționaliști e o surprindere destul de serioasă.

Cât pentru noi, presa magiară nu are de cât insulte, spunând, că sîntem mult mai renitenți, de cât cele alalte naționalități, rămânând și de astă dată în mod demonstrativ în passivitate.

Se mîngăle înse foile unguresci cu aceea, că în observarea passivității nu sîntem destul de solidari, spunând, că „masa incultă a Valachilor a fost mînată la alegere, ca o ciurdă.”

Ca să fim sinceri, trebuie să recunoștem, că foile unguresci au spus de astă dată adevărul. Cu adevărat: „masa incultă a Valachilor a fost mînată la alegere, ca o ciurdă.”

Coresp.

II.

— 20 Octobrie n.

Lichtenegger. — Universitate. — Drumuri pe sub pămînt. — Tisza — Episcopi noi.

(Lichtenegger). În cercurile preoțesci a cauzat mare bucurie cazul unui profesor de stat din cêrul al V-lea cu numele Iosif Lichtenegger, profesor gimnazial, un om de 45 ani, care simțind în sine atragere spre tagma preoțescă, s'a hotărît a se chirotoni. Cu finea anului școlastic trecut a recurs la episcopul Sătmărnului, ca să-l primescă de preot. Episcopul sus numit l'a primit cu brațele deschise — și depunând un examen de calificațiune, în 2 Iulie l'a ordinar. Interesant e cazul acesta pentru aceea, căci el și mai departe a rămas membru corpului profesoral și schimbare în pozițiunea sa de fel nu s'a făcut. Destul, că acum ajută catechetului în lucrurile spirituale și umblă la școlă în reveredă. Casul lui pentru aceea l'am amintit, căci mulți români de prin jurul Sătmărnului și Baia-mare îl cunosc, din simțemintele sale filoromâne.

(Universitate). Ea universitate la aparință e linisce. Linisceă acêsta înse e sêmnul unei clocotiri, ce are să erumpă cât de cîrînd. Așa să vede, că tinerimea creștină a ajuns la convingerea aceea, că țara nu o pot mântui altcum, de cât numai așa, ca să o repună în nimbul ei creștinesc de mai de mult. Alegeri acum nu se fac la universitate încă. Superioritatea se teme de demonstrațiuni, dar comitetul din anul trecut e cu trup, cu suflet creștin. E lucru frumos, că tinerimea are cutezanță a se arăta creștină. Mortea fostului comisar guvernamental în cauza rutenilor Egan, a produs mare consternațiune. Șciut este, că Egan a luptat mult în contra perciunaților veniți din Galiția între ruteni — și mult a suferit pentru acêsta din partea jidanilor. Tinerimea acum l'a dat mare satisfacțiune, hotărînd, că în sêmnu de doliu vor purta pe mână o bandă neagră.

Vivat creștinismul!

(Drumuri sub pămînt). Pentru ômenii din provincie mai cu samă, dar și pentru cei din capitală, e foarte însemnată hotărîrea adusă de senatul orășănesc în zilele trecute. Șciut este, că în unele încercări a stradelor, pe cum e boulevardul cu Kerepesi ut și altele, numai Dumnezeu păzesc viața omului, așa se conglomerază acolo trăsuri, tramvairile electrice ș. a. Senatul a hotărît, că în ast fel de locuri, va face drumuri pentru ômeni, pe sub pămînt, evitând ast fel ori ce pericol.

(Tisza). În întrégă capitala a produs mare bucurie cutesanța alegătorilor din Oradea-mare. Nici prin minte nu l'a treant

bêtrănnului Tisza Kálmán, că orașii săi va fi acela, care-l va da scire, că timpul eșă a trecut — și pôte merge cu Dumnezeu în pace. Mai mult ca sigur e, că de la oficianții statului l-a venit căderea.

În vorbirea sa ținută înainte de alegere anume s'a exprimat, că pornirea oficianților în cauza ameliorării salariului nu are basă juridică și ast fel o condamnă. În Oradea-mare sînt cam 800 de oficianți, dintre cari 300 au votat contra lui, era 500 s'au abținut. Foile opoziționale în primarticoli țin requiem întru amintirea fostului așa numit general, închiidînd articolul, nu cu zicala românului, că „Dumnezeu să-l ierte”, ci cu „bine că l'a dus”.

(Episcopi noi). Astă iarnă v'am scris despre episcopii vacante, că cine ar fi anume mirii acelor episcopii?

Acum cu cea mai mare siguranță pot afirma aceea, ce atunci v'am scris, că publicarea denumirilor acum nu va întârzia mult. La Győr va fi contele Széchenyi, rectorul Pazmanului din Viena; la Székesfehérvár Városi, rectorul seminariului central din Budapesta, era la Szombathely va fi prepositul István, conșcolarul lui Szöll, — om altcum după inima lui Christos și rânduela lui Melchisedec.

Pestaniul.

Catechisarea în școlile noastre populare.

Tractul Dêrgea, Octobrie 1901.

S'au deschis salele de învățămînt, copiii alergă la școlă cu tăblița și cărțile în mână, er noi puși în fruntea acestor instituțiuni, samă trebuie să ne dăm despre aceea, că pe ce cale s'ar puté face progrese mai bune; pe ce cale s'ar delătura pedecile înmiite, cari împedecă lumina de la poporul nostru iubit. Cu deosebire sacră datorință avem de a îngriji de progrese cât mai mari în studiul religiunii, căci în religiune e lumina, instructiua religiôasă o pretinde biserica, fundatôrea și susținătôrea școlii, aceea o cantă bietul țaran sêrac, ce își dă copilul la școlile de la sate.

Scopul catechisării nu pôte fi, de cât acela, ca elevul să-și însușescă cunoscințele religiôse de lipsă, atât pentru a se pune în stare de a-și elupta fericirea cerescă, cât și pentru a-și cunoscé religiunea sa, a și-o șci deosebi de alte confesiuni, spre a fi convins de necesitatea și adevărata religiunii catolice și spre a-l face apt a să feri de ideile liberale ireligiôse, atât de lațite azi.

Resultatele acestea mărețe nu se pot dobîndi prin instructiunea defectuôasă, ce o dăm noi azi, ci trebuie dată o estindere mai mare religiunii, dar și mai metodică. Trebuie nisuit în scurt timp a propune multe și folositore — apoi așa făcută propunerea, în cât aceea să rămână pe viața întrégă, nu numai pe cât timp ține școlă.

Unii catecheți au obiceiul de a propune ad literam din manualele de religiune, urmarea este, că în fie care an propun câte-va pagini din istoria legii vechi și din catechism. Prin acêsta procedură școlarii mai de frunte repeșesc materia șciută, cei mai slabi căștigă puțințele cunoscințe.

Ast fel de propunere nu e numai defectuoasă, ci mancă și fără nici un folos practic.

Alții în propunerea religioasă nu fac deosebirea de clasele prescrite de legile școlare și dezvoltarea intelectuală a elevilor, ci propun tot același material la toți școlarii, frământându-se atâta, până și pe cel mai nedezvoltat îi dedau la recitarea materialului propus. Prin procedura asta se poate perurge prea puțin material, și unii școlari se prea încarcă, alții n'au ce studia.

Propunerea trebuie făcută așa, cât școlarii înaintând cu progresul și dezvoltarea să-și lărgescă neîncetat cunoștințele.

Ceea ce ușor o poate face catehetul propunând celor din clasele mai înalte mai pe larg celor mai tineri mai pe scurt.

Așa d. e.: Propunând rugăciunea „Tatăl nostru” școlarii din cl. V. și VI. le-o propune cu explicarea cererilor, de la cl. III. și IV. pretinde numai cunoștința despre împărțirea ei în cereri, de la cei din cl. I. și II. recitarea aceleia.

Trbuie silit acolo, ca școlarii ieșiți din cl. VI-a să aibă cunoștințele dogmatice mai însemnate, să cunoască pe scurt istoria legii vechi și nouă, să fie în stare a documenta adevărurile, pe cari să bazează religioasă catolică.

În genere ar trebui să fim mai pretensivi față cu progresul din școlile noastre, să nu ne lăchim tot cu 50 ani mai târziu, îndestulându-ne cu un progres, ce acelor timpuri ar fi de ajuns. Trbuie să ne deschidem ochii să vedem ce fac străinii și să-i imităm.

Apoi de ore ce religioasă are ceremonie și sărbători, trebuie propus și ritual, explicând sărbătorile și ceremoniile sacre, spre care lucru n'ar strica un manual, ba după părerea mea modestă, nici istoria particulară a bisericii noastre n'ar trebui cu totul neglijată.

— f —

Întrând în pătrariul din urmă al anului, rogăm pe Onorații Ceteri ce sînt în restanță, să binevoiescă a se îngriji de achitarea abonamentului și a ne trimite prețul foil.

Întru adevăr, sîntem tare îngrijiți de viitorul acestei foi, și nu aflăm tip și modru, prin carele se putem acoperi cel puțin spesele tiparului, necum alte multe cerințe, împreunate cu edarea ei.

Administrațiunea.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Credincioșii Ioan Șimon și soția sa Istina, au dăruit sfintei biserici: potir, disc, stelută, lance și linguriță, toate în aurite, în valoare de 80 corone. În numele curatoratului bisericii noastre le exprimăm pe această cale sincere mulțumite. Dumnezeu le răsplătească însuși! Vale. la 9 Octob. 1901. — *Gregoriu Oprea*, admin. parochial. — *Senatul școlastic din Iseron*, diec. de Lugos, aduce mulțumitele sale Dnei Roza Maderspach, care ani de-a rândul, a procurat recuise de școlă elevilor săraci, cheltuind 10—20 cor. — *Iseron* 21 Octob. 1901. *Petru Burlec*, paroch greco-catolic.

Sciri personale. Escelența Sa Mitropolitul Victor a plecat Marți sara la Budapesta, spre a fi de față la deschiderea corpurilor legiuitorie. — *Rsmul Ioan V. Rusu*, canonic prebendat, și-a strămutat Joi locuința la Blaș. — *Gerasim Domide*, noul protopop al Bistriței, a fost ales cu unanimitate de președinte a fondurilor grănițarești de la Năsăud. Felicităm pe distinsul nostru amic de deosebită încredere și onore, de care a fost împărțat.

Sciri literare. Aflăm cu multă bucurie, că iubitul nostru poet *George Coșbuc*, a pus sub tipar *Infernul de Dante*. Sîntem siguri, că neîntrecutul traducător al Eneidei, a avut același succes și cu admirabila *Comedie divină* a lui Dante, pe care de bună samă publicul o așteptă cu neastîmpăr. — *Curierul literar* Nr. 1 a apărut deja sub îngrijirea domnului *I. Constantinescu Stana*, are poezii de *Coșbuc*, *Cunțan*, *Naum*, *Ioșif*, *Stana* ș. a. scrieri în prosă de *Adam*, *Chendi* etc. Două ilustrații, *Ienachiță Văcărescu* și *Colomba*, desemn original de *Baltazar*. Apare în fie care Vineri, și costă anual 14 corone, pentru învățătorii 8 corone. — Poetul *Vlăduța* a scris la însarcinarea ministerului de instrucție al României o interesantă broșură numită *Geografia pitorescă a României*. Scrierea e și pusă sub tipar și va apărea zilele acestea. — *„Clipe de liniște”* de *Sorocova*, anunțată de noi, a apărut deja într'un format elegant și plăcut. Are 208 pag. și costă 2 cor. „*Sorocova*” cunoscutul scriitor de la Brașov ne sînt destulă garanție de spiritul cu care sînt scrise umorescele adunate în această broșură.

Balonul dirigabil. În Paris e pus la concurs un premiu de o sută mii franci, pentru cel ce va afla cum s'ar putea cârmui baloanele. Să prevadă, că nu va trece mult și vom ajunge și acest succes. Un inginer, *Santos Dumont*, care s'a ocupat mult cu planul afării unui balon dirigabil, a făcut încercări, cari au succes aproape perfect. Premiul nu l'a luat, fiind că calea designată și proprie manevrării; cu balonul n'a făcut-o în termiul satorit, întârziind 40 secunde.

Predici. Măne Duminecă, în 20 crt. va predica în biserica catedrală dl profesor *Emil Viciu*.

Congregația de toamnă a comitatului nostru e convocată pe 29 Octob. n. Între celea 82 puncte din program, e și satorirea terminilor pentru alegerile municipale.

Pentru fondurile archidieceesane. *George Muntean*, director preparandial, a dăruit 9 cor. fondului internatului de fetețe din Blaș.

Scolastic. *Dr. Kuncz Elek*, directorul suprem, a vizitat Sămbătă, Lună și Marți prelecțiunile singuraticilor profesori de la gimnasiul nostru, ăr Duminecă după ss. liturgie a luat parte la un matinee literar aranjat de societatea de lectură a junimei studioase. Marți d. a. a presidat ședința corpului profesoral, cu care ocazie și-a exprimat mulțumirea și îndestulirea cu mersul învățămîntului.

Convocare. Despărțemîntul Mediaș al reuniunii învățătorilor archidieceesani, își va ține adunarea generală la 21 Nov. n. în Mediaș. La această adunare se convocă și învățătorii din distr. protop. al Ibașfalăului.

Constituire. „Societatea de lectură pedagogico-teologică din Arad” ținându-și ședința sa de constituire în 25 l. tr. sub președința Rsmului Domn prof. *Dr. Ioan Petran* s'a organizat în următorul mod: Președint: *Victor C. Fizeșanu*, teolog curs. III. Secretar: *Romul R. Rațiu*, teol. curs. II. Notar: *Ioan Giuchiciu*, ped. curs. IV. Casier: *Valer Felnean*, teol. curs. II. Bibliotecar I: *Ioșif Tărăn*, teol. curs. I. Bibliotecar II: *Nicolau Raicu*, ped. curs. III. Controlor: *Petru Savii*, ped. curs. IV. Com. literară: *Victor Aga*, teol. curs. III. *Zacharie Moga*, teol. curs. II.

Anrel Papp, teol. curs. I. *Ioan Suciu*, ped. curs. IV. *Ioan Popovici*, ped. curs. III. Com. musicală: *Traian Naghiu*, teol. curs. III. *Demetriu Maci*, teol. curs. II. *Anrel Raicu*, teol. curs. I. *Petru Ciucur*, ped. curs. IV. *Ștefan Ștef*, ped. curs. III. Com. revisoră: *Moise Popovici*, teol. curs. II. *Ioan Chereș-ladan*, teol. curs. I. *Ioșif Leu*, ped. curs. III.

De la Liga culturală. Cetim în „Familie” ca comitetul central al Ligei, a hotărît să țină conferințe săptămânale, în fie care Sămbătă sara, în localul Ligei, cu subiecte naționale și culturale. În acest scop va face interveniri pe lângă bărbați de frunte, literați cunoscuți, profesori, etc., pentru a da concursul lor. Apoi să organizeze serate literare și artistice. Pentru acest scop se va cere concursul mai multora dintre artiștii români, cari vor declama bucăți literare, etc. Pe lângă acestea a hotărît să serbeze ziua de 8 Novembre (archangelii *Mihail* și *Gavriil*) prin serviciu divin oficiat la biserica *Mihail-Vodă* din București și prin ținerea unei conferințe la Ateneu asupra vieții lui *Mihail-Viteazul*. La serbare vor participa, sub drapele proprii, toate societățile din capitala română, membrii Ligei și public. După conferință vor urma alte discursuri ocazionale.

Telefon fără sirmă. După telegrafia fără sirmă a italianului *Marconi*, natural, ea trebuie să urmeze și telefonarea fără ajutorul sirmei. Încercările în direcția aceasta s'au și făcut la Londra, în fața unui public de specialiști și a dat cele mai neașteptate succese. S'a vorbit la distanță de 500 m. și deși vorbele au fost spuse încet, totuși s'au înțeles bine cele grăite. Descoperitorii acestei senzații nouă în lumea științifică sînt inginerii *Armstrong* și *Orling*, ei nu se folosesc de undulațiunile aerului în conducerea curentului electric, ci de electricitatea pămîntului. Totă mașinaria se poate purta în buzunar.

† **George Maxim.** În momentul ultim ni-se anunță din Sibiu mórtea maiorului ces. și reg. în pens. *George Maxim de Höchstenberg*. În mormîntarea va ave loc Duminecă în 27 crt. în cimiteriul militar. Repausatul móre la vrista de 70 ani, după lungi și dureroase suferințe. Ceremonia funebrală va ave la orele 3 d. a. după ritual bisericii gr. cat.

Necrolog. † *Ana Simu n. Chertes*, soția fostului învățător *Romul Simu*, a murit la Sibiu în 17 crt. în urma unui atac de apoplexie. Repausata era abia de 42 ani, prin mórtea sa lasă în dolie pe soț și patru fi minorenți.

† *Leontina Florian*, fica preotului nostru din Mădăras, a trecut la celea eterne în etate de 16 ani, împărțită cu s. taine ale muribunților.

In veci amintirea lor!

(30) 9—?

Maî ieftin ca ori unde!

— „Hotel-Restaurant Coronă” —

Aug. Coltor — Blaș.

oferesce On. Public român chilile sale de óspeți modern mobilate, vinuri curate de pe Târnavé și prima calitate de bere de la **Steinbruch**.

PARTE SCIENTIFICĂ-LITERARĂ.

Ródele ortodoxismului.

Când cineva se ocupă cu lucruri istorice, trei recerințe principale să nu piardă din vedere: originalitatea, acurăteta și raționabilitatea, adică să nu fie numai simplu decopiator a părerilor altora, ci studiând singur obiectul, să-l predee după convingerea sa proprie, citatele să le facă cu punctualitate și numai după ce le-a înțeles bine să facă din ele deducțiuni. Faptele adevărate să nu le nege, nici să le ascundă sau retacă numai pentru că nu-l plac. Ți autoritatea individuală să nu o ridice peste dovede, pentru că în istorie autoritatea este egală cu zero, — ca critic să fie drept fără oțărare și clevetire.

Di Dr. G. Popovici când a scris „Unirea” sa, n'a fost cu atențiunea cuvenită la nici una din aceste, ci un singur indemn l'a condus de la început până la sfârșit: ura supremă față de catolicism și în specie de s. Unire. Din cauza această grămădesce la excerpte din diferiți autori fără nici o combinare logică. — De la p. 1—8 se nevoesce a arăta cum biserica gr. ort. în Ungaria până în veacul XV. prosperază, înființându-se mănăstiri și episcopi, susținând că românii la venirea Ungurilor au avut viață de stat încheată cu ierarhie bisericească. Apoi de la p. 9 în colo fără nici o legătură cu cele precedente, afirmă că biserica ortodoxă din Ungaria și Transilvania, până la ivirea reformațiunii (sub reformațiune a fost purtată pe pământ), și deschilnit de la despărțirea bisericilor în apusană și răsăritenă la 1054. a avut să îndure grele lovituri din partea papismului, fiind creștinii ortodocși persecutați neuman. Dar numai de cât, tot pe aceeași pagină, își contrazice când adauge, că „dorința papilor nu s'a realizat, și regiul Ungariei au trebuit, nu numai să tolereze, ci chiar rare ori să privilegieze biserica ortodoxă.” Apoi conclusionea ce o face înmediat că „din cauza acestor persecuțiuni cumplite și locurile episcopilor variază și probabil în schituri au aflat adăpost episcopii în veacurile aceste de suferințe, pe cum și românii numai în crepăturile Carpaților au aflat asilul lor” — este mai mult de cât ridiculă. Auși acolo, românii de frica papilor în pesteri și crepăturile munților, și încă după veacul X. după Christos! — A afirma că în vremile grele de năvălire a varvarilor, micul popor român, în mijlocul semințiilor de alt neam, s'a retras și s'a ascuns în văle și poenele Carpaților — mai are sens, dar a susținé așa ceva despre veacurile X și XI. când românii scăpând de năvălirile varvarilor, prind îndrăsnéiă, ies din asilurile lor și pe cóstele saú la pólele munților se alcătuesc în mici căpitanaturí și volvozi. sub șefi de sângele lor, și în sfârșit în veacurile XIII și XIV. se întind pe șesuri, ies în țară și întemeiază două state neatrínate a Valachiei și Moldovei. — este ceva neandit (cf. cuvint introductiv la ist. naț. de M. Cogălnicean în Cron. Rom. 1872).

Nu, papii n'au persecutat neuman pe românii. Sub scutul lor popórele barbare,

formându-se în state creștine. au înaintat în civilizațiune. pe când cele ce au ajuns sub stăpânirea puternicului Bizanț heterodox, vedem și astăzi în ce stare sînt.

Cumă Românii nu au fost persecutați pentru religiune se póte vedé și de acolo, că la 1293 însuși regele Andrei III-lea au colonizat cu românii un prediu cu numele Székes. Asemenea și episcopul catolic de la Oradea-mare în anul 1349 a înpopulat cu românii moșia sa Fél-Venter din comitatul Bihariei, după ce locuitorii de mai înainte au fost pustiți de ciumă. Când românii s'au prezentat înaintea acestui prelat catolic, nu numai au fost primiți cu bunăvoință, ci și popii lor au fost absolvați de la prestarea orí și cárei dajde orí serviciu domnesc, chiar și poporul nu trebuia să plătescă decimă ci cincizecime ca domnului de pământ. Ți un ca unii episcop. Ma atât episcopul, cât și capitulul, pentru românii de pe teritorul lor au ținut volvozi și cnezii deosebiți cu anumite privilegii. Anume cnezii alegeau din sinul lor 12 jurați, cari împreună cu voda țineau sfat și aduceau legi pentru trebile interne a românilor. Popii se alegeau liber de popor și stăteau sub jurisdicțiunea protopopului de la Beiuș, și Episcopul numai atunci se amesteca, când cauzele veniau la el ca apelate de la forul protopopesec (cf. Bunyitay a váradi püspökség története. I. 102 II. 298).

La 1360 Petru Vodă din Ardeal a chemat la Hațeg 12 cnezii români, 6 popii și 6 posesori de pământ, pentru a se sfătui și a aduce legi. După cum mărturisesc Pray pe baza unui document din 1473, chiar și s. Ștefan I. rege, nu numai a întărit, fără a și înmulțit libertățile valachilor din Transilvania (Hr. Pray Diss. pag. 163 și Hr. Suleter II. p. 9. în Allgemeine Weltgeschichte, Brünn 1788. T. 56 p. 386—387).

În exerciarea religiunii românii erau atât de liberi, în cât cu procesiune visitaú bisericile mai de frunte a catolicilor și preoții români impliniaú funcțiuni chiar și la catolicii de rit latin. Acesta a fost cauza, pentru ce contra acestor preoți s'a purces mai cu asprime câte odată. Tot acesta a fost cauza și pentru ce papa Gregoriu IX. a recercat pe regele Bela IV. a întreprinde o espediție în contra schismaticilor și păgânurilor din Cumania. Pe la 1227 adică, mai mulți Cumanii, cu prințul lor Boricz, au primit creștinismul, papa le-a trimis un episcop, pe acest episcop greco-orientalii și muhamedanii l'au împedecat în exerciarea drepturilor sale, și pentru aceea a scris papa lui Bela, dar Bela n'a ascultat. (Opul citat T. 51. p. 302, 303).

Pe nedreptul se susține dară, că românii au fost persecutați numai din cauza religiunii, cu atât mai puțin au fost iobagi pentru religiune. Sub iobăgie au gemut și magiarii și alți locuitorii fără deosebire de religiune.

Nu papii, nici catolicismul a persecutat pe românii, ci din contră acestia li-a fost în câțva razim. Picând influința catolicismului în Transilvania, pe cum recunósc și Di Dr. G. Popovici, se începe în secolul al 16-lea o eră nouă, era reformațiilor, în care au început persecuțiunile de estirpare a românilor din cauza religiunii, și dacă această eră ar fi stat mai mult la putere, nu sciú

zeú, mai fire-ar fi rămas gr.-orientalii în Ardeal. Dar pe la finea secolului al 17. venind Ardealul sub domnia austriacă și crescând influința catolicismului, românii încep a resuffa eră mai ușor. Unirea scóte o parte a românilor de sub jugul slavon bisericesc. le deschide calea spre cultură, și românismul lea avint prin atingerea cu bisericile apusane.

Căci, zică cine ce va zice, dar tot rămâne adevér, că asuprirea venite din afară asupra Românilor, n'au produs atâta rău, ca însuși ortodoxismul cel preamărit de Di Dr. George Popovici. Pentru că ortodoxismul nu numai a aservit și încatușat pe românii contopindu-i cu popórele slavone, fără ce e mai mult, i-a despoiat de limbă și de naționalitate.

„Dacă starea chaotică produsă prin prăbușirea barbarilor asupra Daciei, avuse de efect nimicirea vieții culturale trăită de Daco-romani în țara lor, introducerea limbii slavone în biserică și statul român, împedecă pentru seclii îndelungați reînnoarea firului cultural, rupt prin violența năvălirii. Limba latină în loc de a se manține în sfera închinării religioase, fu alungată cu totul din întrebuințarea reflexivă a poporului român, și el, în loc de a-și păstra comunitatea sa intelectuală cu popórele latine ale Europei apusene, din care făcea parte prin originea lui, intră în legătură prin forma cultului, și în curând prin cea a întregii sale vieți culturale, cu popórele slavone. El se apropie încă și mai mult de aceste, când la 1054 despărțindu-se biserica ortodoxă de cea catolică, Românii luară și ei parte cu ortodocșii contra creștinilor apuseni. Ca un munte zăcu această limbă străină pe întregă comoră intelectuală a poporului român timp de aproape opt veacuri, înădușând ori ce manifestare mai înaltă a cugetării, care chiar dacă s'ar fi putut ivi nu putea să se desfășure” (Xenopol. Ist. rom. din Dacia Traiană v. III. p. 616).

Slavismul dispăre cu timpul pentru a fi înlocuit cu grecismul, care pe lângă întrecerea limbii grecești în biserică și societatea fruntașă a românilor, stórse și materialicesce poporul român în favorul privilegiaților fanarioți. Aceste au fost pentru românii ródele ortodoxismului cel atât de preamărit de Di Dr. George Popovici.

Comloșul-mare. 15 Oct. 1901.

Dr. Laurean Luca.

HĂRTII VECHI.

§. 7.

Per clementissimam ejus Declarationem: quod Dioecesis Aradiensis quae extensione sua complures Comitatus, et plura Centena Millia Valachorum complectitur. Praesule nativo Valacho exhibere semper provideri debeat; nisus praerepetitus relate ad duas circiter quintalitates Populi Valachici, in Praedictas 8-to Dioeceses G. N. U. R. relati, in perpetuum perimetur; atque altissimae, circa Culturam Populi Clerique hujus Nationis Intentiones, fructus, in hac Dioecesi, ut sub A. 299.897. animas Valachorum numerante, promittit Monarchiae laetissimos.

At tres ejusdem Populi Valachici quintalitates, maxima in Parte Banatum Temesiensem incolentis — (juxta Tabellam enim A. in Temesiensi quidem 205 713. in Versetziensi autem Dioecesisibus 213 108. et ita universim 418.821. — in cunctis ab adverso reliquis Dioecesisibus, exceptâ Aradiensi, duntaxat 1.300 Valachicae Nationis animae anno 810. conscribebantur) — parem eatenus altissimam attentionem. Gratiamque Caesareo Regiam mereri, deposcereque videntur, ut a simili nisu, luguberrimis que ejus attributis, ac sequelis, praeserventur.

§ 8.

Numerus Illyrorum, praedictas duas Dioeceses Banaticas incolentium sub A. in 175 058. animabus proditur; qui totius Illyrico-Rasciani Populi G. N. U. R. 687.041. animas constituentis, unam circiter quartalitatem efficit.

Omnes hi Banatici Illyri, ex quibus ad Temesiensem Dioecesim 147.140. ad Versetziensem vero 27.918. animae sub A. relatae conspicerentur, una cum illis 11.621. Illyris qui doca Dioecesi Aradiensi adscripta incolunt, in Partibus Marusio, ac Tibisco vicinis, idque in una contiguitate, sedes fixerunt. Sunt scilicet illorum, cum Metropolita Arsevio Csernovits anno 1690 immigrantium Illyro-sen Serblo-Rascianorum reliquiae: qui ad ambos eorum Confinarios Districtus Marusianum, ac Tibiscanum, Auctoritate Consilii Aulae Bellici illocabantur. — Confiniis autem his regnante Divâ olim Mariâ Theresiâ, in Complementum Inaugurationalis Legis art. 18. 1741. mox sublatis, Regnoque reincorporatis, atque Confinariâ omni Militiâ ad finitimas Regni oras translocatâ: cum illis suorum viginti quatuor mille Familiis, quae Translocationem hanc peraeque, sicut et Provincialisationem aversati, in Russico Imperio novam pro se Serviam quaesiverunt, ac fundaverunt, emigrare volebant, verum partim in praehabitis Sedibus suis Coloniatum, partim in Kikindano ac Tybiscano Districtibus privilegatum provinciale Statum adepti — partim denique in armis porro perseverantes, in Confinariis Legionibus Germanico-Banatica, et Valachico-Illyrica novis Sedibus dotati sunt; — Ut tamen praemisum est, nunc quoque proxima Marusio, et Tibisco Loca, invicem (et cum coronali etiam Districtu Tibiscano) collimitanea, partim pure Rascianica, partim Valachis mixta incolunt. Si proinde Illyri Privilegiis suis strictè inhaerere, et Metropolitanae, Episcopisque Suae Nationis, praescriptâ per B. Declaratorium Illyricum Normâ, cum exclusione Valachorum, de hinc etiam, per se eligendis, subesse mallent, quam ad Banaticas, Aradinensemque Dioeceses Episcopos Natione Valachos admittere: Tunc sane, aut contiguae Dioecesi Bâtsiensi, in Protoperbyterialibus quatuor Districtibus, ut sub A, 92 714 duntaxat animas numeranti, commode subordinari; — aut proprio Dioecetano provideri possent. — Alioquin prostant similis Dioecesium Alterationis, ex supremo Iure Majestatico, ac Patronatus manantis, exempla, relate ad ipsos Illyros. — Nam ex eorum 12. Episcopalis, indigitante Leopoldino Diplomate B. anno 1695. *Temesváriini, Ienopoli* (nempe Boros Jenöviae in Aradinensi Cottu) *Carolostadii, Irinopoli, Szedini, Budae, Alba-Regali, Mohácsini, Szigethini, Versetzini, Váradini*, ac

Agriae deficiis, quatuor nunc duntaxat, *Temesváriensis quippe, Carolostadiensis, Budensis*, ac *Versetzensis*, exstant Dioeceses; loco autem reliquarum 8. abolitarum; 3. pro ratione fixarum per Illyros in Regno hoc habitationum, *Aradiensis* scilicet, *Bâtsiensis*, ac *Pakratziensis* surrexerunt.

(Va urma.)

DIN VENEZUELA.

De Spiridion Gopcevic.

(Continuare.)

Ranchito conchemă mai întâi magistratul oraşelului, constător din câți-va păstori de vaci și alți asemenea onorabili, cari să și invoară îndată cu planul cel nou și chemară pe scriitorul oraşului, ca pe unica persoană din localitate, care era versată în nobila artă a scrierei. Acesta și compuse la moment următoarea proclamațiune avîntată:

„Popore a lumii civilizate! Vă luăm de martori ai cauzei noastre sfinte! Nobili fi ai lui Bolivar! Plângerile voastre au pătruns până la noi și au aflat resunet puternic în inimile noastre patriotice. Voi vedeți libertatea amenințată, patria în pericol religiunea insultată, independența periclitată. Voi gemeți sub tirania înspăimîntătoare a presidentului, carele zilnic vatămă câte un articol din constituțiunea noastră.

„Fraților! Îi este permis s'o facă această nepedepsit? Să lăsăm să ni-se răpescă religiunea, independența și constituțiunea? Să se lase bravii fi ai lui Bolivar a fi ingenuchiți sub un jug rușinător? Eroismul nostru numai pentru aceea a scuturat tirania spaniolă, ca să sufere pe ceea a presidentului?

„Nu, bravilor venezuelani, asta nu va fi și nu este permis ca să se întimple. Eă, renumitul general Ranchito și trupele mele eroice, stinem ferm hotărîți a mântui patria și a nu depune armele, până când nu ne-am ajuns scopul. Ne simțim fericiți, că putem să ne vătăm sîngele pentru patria adevărată. Nu vom suferi, ca drepturile poporului suveran să fie și mai de parte călcate în picioare. Sus, bravilor fi ai lui Bolivar! Rîdicăți-vă! Apucați armele și vă alipiți de ceta noastră eroică, pe care am onore a o conduce eă. Eă voi, popore a lumii civilizate, fiți martori, cum luptăm noi pentru libertatea noastră, și fiți adoratori ai faptelor noastre eroice!

„Trăescă patria! Trăescă constituțiunea! Trăescă libertatea și independența! Morte tiranilor!”

General Ranchito.

Aceste lucruri frumoase se cetiră în mijlocul pieței, eă poporul plîngea mișcat; și fără să scie, ori să întrebe, cine este reul, care îi amenință bunurile sale cele mai scumpe, și că ce anume a făcut presidentul, striga în gura mare: „Așa este! Adevărat! Înainte! Mergem cu toții, ca să mântuim patria!”

După aceste se înarmară cu toții, deschiseră temnițele și întărindu-se cu locuitorii acestora, înaintară, cincizeci și doi de bărbați, către Achaguas. Pe drum un căpitan de hoți, care auți despre cele întimplute, își oferi serviciile sale, pe cari se înțelege

că Ranchito le primi cu mulțămîtă. El îi denumi de vice-colonel, eă pe omenii săi de oficeri. Prin această se dete ocaziune omenilor, ca sub titlul „liberării patriei“, să potă jefui și fura în dragă voia lor.

Ceata se măria din zi în zi, de ore ce satele prin cari treceau erau resculte și temnițele le deschideau pe tôte. Din tôte părțile alergau neindestuliti, hoți, leneși și hămesiți de tot soiul și se alipiau de ceata eroică, carea după ocuparea Achaguasului numera deja două sute de bărbați și de aceea adoptă numele de „armata liberătoare“.

În orașul mai mare San-Fernando se află în garnisonă un locotenent cu patru-zeci de omeni. La apropierea lui Ranchito acesta publică asemenea un manifest fulminant, în care anunța poporului firma sa hotărîre, „a muri cu toți soldații săi în luptă contra căpitanului de hoți Ranchito.“ Acest manifest el îi trimise prin un parlamentar „generalului Ranchito“ însoțit de împărțirea privată, că el bucuros ar cruța sîngele prețios al fiilor lui Bolivar, dacă Ranchito îi va denumi de colonel și șef general de statul maior. Se înțelege că lui Ranchito prea puțin îi păsa de o diplomă mai mult sau mai puțin și de aceea el împlini foarte bucuros dorința locotenentului.

La Guayabal trecu Ranchito cu armata liberătoare peste râul Cuarico și înainta pe termenul sting ai acestuia către Caracas.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

„Convorbiri Literare“, Nro 10, anul 35/1901 cu următorul cuprins: G. Bogdan-Dulea, Două capitole dintr'o biografie a lui Constantin Negruzzi (studiu). — Sextil Pușcariu, Studii și notițe filologice: III. -s final în monosilabe. — P. V. Haneș, Corespondența din tinerețe a lui Mihail Kogălniceanu (urmare). — St. Orășanu, Pompiliu Eliade, Filosofia lui La Fontaine (recenziune). — A. D. Xenopol, N. Iorga, Istoria literaturii române în sec. XVIII. (dare de samă).

Sematismul veneratului Cler al arhidiecesei mitropolitane gr. cat. române de Alba-Iulia și Făgăraș, pe anul Domnului 1900, de la sta Unire 200. — *Blas, Tipografia Seminarului arhidiececan.* — Un prețios volum de 804 pag. cu o mulțime de ilustrații, hârtie fină, tipar curat și cuprins important. Se vinde cu prețul de 8 cor.

Emil Bougaud: *Mama sfintului Augustin*, traducere de Salba, tipărită cu chelutela și îngrijirea din prof. Dr. E. Dăianu. Un prețios volum de 494 pag. hârtie fină, tipar curat, prețul 2 cor. Se poate procura de la editor ori tipografia arhidiececană, alăturând și speșele de porto postal.

Suplex libellus Valachorum, text original și traducere făcută de Dr. Elie Dăianu, Sibiu 1901, pag. 67, prețul 1 cor. Se poate procura și de la Tipografia arhidiececană.

Istoria diecesei gr. cat. de Oradea-mare de Dr. Ioan Ardeleanu. Partea I. 1 cor. 60 b., partea II. 1 cor. 20 b., ambele 2 cor. 80 b., 20 b. porto, pentru teologi și învățători sau pedagogi cu 2 cor. 20 b. ambele părți, se află spre vânzare la auctorul. Oradea-mare, Nagy-magyar utca z. kath. elemi iskola.

Posta „Unirii“.

Simin. A sosit, dar prea târziu pentru numărul acesta. Va urma.

D. D. în O. Idem. Mulțumită pentru »ceia« trimiș. De ai avé cât de mulți imitatori!

Reun. de lect. Timișoara, I. R. Orade, Csánalos. Achităm până la finea an. 1901.

Reun. de lect. Năsăud. Achităm lunile Iuliu — Sept. din a. curent.

G. M. Beiuș. Reun. de lect. *Reșița-mont. Cichindeal.* Achităm pătratul ultim din an. c. 1901.

Lendráfalu. Ér-Kövés. Achităm an. 1900.

Icloda. Achităm semestrul 2-lea al an. 1900.

Budg. Achit. lunile April—Iunie din an. c. 1901.

Fărău. Achit. an. 1901.

D. C. Dumbrăviț. Achităm până la finea anului 1900. În restanță e numai anul curent 1901.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domsa.

Inserate.

(33) 3-3

Avis!

La subscrierul se pot procura cu prețuri scăzute și cu trimitere francată opurile următoare.

Indreptariul practic pentru păstori și sufletesc cu 2 corone.

Predici funebreale Tom. II. cu 1 cor.

Viata Sfinților cu 3 cor.

Ritul preotesc cu 60 fileri.

Sziget (Maramureș) la 9 Oct. 1901.

Tit Bud

vicariul Maramureșului.

524 v. număr
1901.

(34) 1-1

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróóság 1901. évi V. 246. számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Anton Krisch fia javára Gross Reinhold ellen 168 kor. — fil. s jár. erejéig 1901. évi Augusztus hó 9-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 760 kor. — fillerre becsült következő ingóságok, u. m.: 4000 kilo Portland Cement. 1 uj vas kovács ühő, 1 vas suto. 10 pár vas koci tengely és 5 kerti fecskendő nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. bíróság 1901. évi V. 246/2. számú végzése folytán 168 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1899. évi November hó 28-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 42 kor. 33 fillérben biróilag már megállapított költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközésére 1901. évi Oktober hó 31-ik napjának délutáni 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Oktober hó 12-ik napján.

Thát György,
kir. bírósági végrehajtó.

631 v. szám
1901.

(35) 1-1

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróóság 1900. évi Th. 140/2. számú végzése következtében Dr. Maniu Gyula ügyvéd által képviselt Blasián Artimon javára Gross Reinhold ellen 325 kor. — fil. s jár. erejéig 1900. évi Junius hó 30-án fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 790 kor. — fillerre becsült következő ingóságok, u. m.: 20 drb ércz kályha, és 100 drb kapa nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. bíróság 1901. évi V. 8/11. számú végzése folytán 325 kor. — fil. tőkekövetelés, ennek 1897. évi Május hó 12-ik napjától járó 5% kamatai, és eddig összesen 33 korona 86 fillérben biróilag már megállapított költségek erejéig helyben alperes üzletében leendő eszközésére 1901. évi November hó 2-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénz fizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Oktober hó 21-ik napján.

Thát György,
kir. bírósági végrehajtó.

635 v. szám
1901.

(36) 1-1

Arverési hirdetmény.

Alulirt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a balázsfalvi kir. járásbíróóság 1901. évi V. 161. számú végzése következtében Dr. Rouai János helyettesített ügyvéd által képviselt Erdélyi bank és takarékpénztár javára Turk Básil és társai ellen 1612 kor. 90 fil. s jár. erejéig 1901. évi Május hó 15-én fogatosított kielégítési végrehajtás utján lefoglalt és 1607 kor. — fillerre becsült következő ingóságok, és pedig: Turk Básil és Turk Gizellánál: 1 garnitúra selyem butor. 1 ripsz garnitúra és más több házbutorok és házbereendezési tárgyak egy 4 sodrony mátrac. 1 vas Wertheim pénzszekrény. 1 fagyalt gép. 1 zongora. 4 fehér márvány asztal, fali kék és tükrök nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a balázsfalvi kir. járásbíróóság 1901. évi V. 161/8. számú végzése folytán 1612 kor. 90 fil. tőkekövetelés, ennek 1901. évi Január hó 2-ik napjától járó 6% kamatai, és eddig összesen 130 kor. 70 fillérben biróilag már megállapított költségek erejéig helyben alperes „Grand Caffé“ czimű házában leendő eszközésére 1901. évi November hó 15-ik napjának délelőtti 9 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Balázsfalván 1901. évi Oktober hó 23-ik napján.

Thát György,
kir. bírósági végrehajtó.

La espozitiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și de metal a lui

(34) 48-52

Antoniou Novotny

in Timișoara-Fabric

lătore, prin ceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provădate în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai adinc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, de cît cele de sistem vechi, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 408 kg. făcut după sistemul vechi. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre pre-adjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal. Clopote în greutate de 300 kg. și mai joa se află tot de una în magazin.

Preț-ouranturi ilustrate se trimit la cerere grătuit și franco.

